

Az elemi iskolákban a tanulók 95%-a magyar, 4.1% pedig német anyanyelvű. A fiú-polgári iskolákban 96%, a leány-polgári iskolákban 97.8%, a két főreáliskolában 97.3% a magyar anyanyelvű. Az utóbbi két évtized folyamán a főváros magyarosodása e szerint úgyszólván teljessé lett.

A fiú- és leánytanulók előmeneteli-adatait összehasonlítva, azt találjuk, hogy a leányok közt több a kitünő, mint a fiúk közt, az elégtelen osztályzat is kevesebb. Ez megfelel a más városokban, sőt a külföldön nyert tapasztalatoknak is. Kitünő rendű az elemi iskolákban a tanulók 17.8%-a, elégtelen a fiúk 9.2%-a, a leányok 8.3%-a. Úgy a kitünők, mint az elégtelenek számát magasnak s kerületenként nagyon is ingadozóznak találjuk. Igaz, hogy némileg a tanulók szülőinek az anyagi helyzete is magyarázza a kerületek közt található szélsőségeket. A polgári fiúiskolákban elégtelen 14.5%, a leányok közt 8.1%. A két főreáliskolában érettségi bizonyítványt nyert a jelentkezők 89.2%-a.

A *gyengeteleshetségű gyermekek* kiegészítő-iskolái is fejlődtek. A több helyen levő, összesen 27 kiegészítő-osztályban 498 gyermek nyert oktatást. Az állam is tart fenn nagy kiegészítő-iskolát, amelynek 9 osztályában oktatott gyermekekkel együtt 643 gyengeteleshetségű tanuló nyert megfelelő oktatást.

A Fővárosi Pedagógiai Szemináriumot második évében még jobban látogatták, mint akkor, amikor az ujdonság ingerével is hatott. Az állandó tanfolyamokra most is 60 kezdő tanító volt felvéve, a tudományos és módszertani előadásokat pedig összesen 714 igazgató, tanár és tanító hallgatta.

Az egész évkönyv azt bizonyítja, hogy a székesfőváros nagy körületekintéssel és áldozatkészséggel fejleszti az iskoláit.

Kováts Alajos.

A reáliskolai utasítások.

Mathematika.

A reáliskolai tanterv régibb (1886.) utasításainak matematikai része többféle fogatkozásban szenvedett. Bár az általános elvekben megegyezett a gimnáziumi utasításokkal, a részletekben olyan eltérések mutatkoztak, melyek a hangoztatott általános szempontokkal nincsenek összhangzásban. Jelentéktelen dolgokat részletez, fontos, nehézségeket okozó methodikus kérdések fölött sokszor csak átsiklik. A formális elemeket túlságosan értékeli s a tárgyiakat nem méltatja

kellő figyelemre. Szóval: jóval alatta maradt a gimnáziumi megfelelő (1883.) utasítások színvonalának.

• Ezen a bajon egy csapással segített az a körülmény, hogy az újabb utasításokat ugyanaz a szerző dolgozta, aki a gimnáziumok számára is szerencsés tapintattal végezte az 1883. matematikai utasítások átdolgozását. Nem is volt semmi komoly, elfogadható ok arra, hogy ebben a tanulmányban, melynek anyaga a kétféle középiskolában majdnem azonos, nemcsak eltérő, hanem sokban ellenmondó utasítások irányítsák a tanítást. S ami több: a reáliskolai utasítások legyenek azok, amelyek túlságos konzervatív állásponthez ragaszkodnak. Az új utasítások nemcsak szorosán követik a gimnáziumokét, hanem szövegükben is azonosak. Eltérés csak annyi, hogy a reáliskola anyagának nagyobb terjedelméhez alkalmazkodnak.

Eszerint, a reáliskolai utasítások késedelmes kibocsátása a matematikára nézve nem járt különösebb hátramaradással, amennyiben a gimnáziumi új utasítást lehetett helyette használni. De más rossz oldala van annak az érthetetlen eljárásnak, hogy a kész utasítások a miniszteriumban évekig heverték, s a tanterv kiadása után csak 12 évvel láttak napvilágot. Az utasításoknak az a feladatuk, hogy a tanítás módszerének javítására adjanak ösztönzést, hogy újabb haladásra tüzzenek ki célt a fennálló állapotokkal szemben. Ez a szerep azonban a 12 éves késedelemmel egészen elveszett. Az egész művelt világra kiterjedő nagy reformmozgalom indult meg, elalatt a matematikai oktatás terén, amelynek hullámai hozzánk is eljutottak. Matematikai reformbizottságunk munkálatai külföldön méltó elismerést találtak, a tanárok megnövekedett sora követ tanításában újabb methodikus reformokat. Bemutattuk matematikai oktatásunk állapotát a nemzetközi matematikai oktatásügyi bizottság előtt is. Igaz, hogy a külföldi reformmozgalmak több és pedig lényeges követelményét már nálunk régóta hangoztatták, egyes intézetek tanításában is megvalósultak azok s így belejutottak már a régibb gimnáziumi utasításokba. De az újabb mozgalom lendületet adott az ilyen irányú törekvéseknek, s tanáraink körében megállapodott már az a nézet, hogy matematikai oktatásunkba a függvények behatóbb tárgyalása, a grafikonok nagyobb mértékű bevezetése és a differenciálszámítás is felveendő. Ezek pedig a mostani «új» utasítások körét meghaladó törekvések.

Ezt a tényt megállapítva egyébként csak elismeréssel szólhatunk ezekről az utasításokról, melyeknek tartalmát a következőkben ismergetjük. A tanár és tanulók közös munkája legyen a tanítás. Az alsó fokon (I—III.) értelmes és biztos számolás a formai cél, az anyagot hozzá a statisztikai adatok, majd a gazdasági, ipari, kereskedelmi

életből vett összefüggő tárgyi körök adják. Kivált a törtek methodikus tanítására, valamint az ú. n. rövidített műveletekre vonatkozó tanácsai megszívlelendők. A II—III. osztályban a formai részeket lehető szűk körre szorítja. Az algebra tanításában érvényesüljön az eddigi ismeretekkel való kapcsolat. A negatív szám, az irracionális szám és a logaritmus bevezetési módjára vonatkozó részletek előnyösen különböznek a régibb utasításoktól. Ezeknek a kényesebb methodikus részeknek tárgyalása pedagógiai szempontból átgondolt és igen világos. Kiemelendőnek tartom a VII. osztály anyagából a másodfokú függvény tárgyalását. A kombinatorikával kapcsolatban a matematikai valószínűség bevezetését kívánja. Befejezésül a VIII. osztályban az egész anyag ismétlést, igen helyesen, nem csupán gyorsabb menétben való áttekintésnek fogja fel, hanem olyan módon kívánja, hogy a tananyag új szempontokból csoportosuljon és egyes részei szervés kapcsolatba jussanak egymással.

A geometriánál fontos az, amit a rendszeres tárgyalás megkezdéséről mond (V. osztály), mert itt nagyon könnyen esik a kezdőtanár abba a hibába, hogy a szigorú bizonyításokat kellő átmenet nélkül tanítja. Épen ez okolja meg azt, hogy itt az anyag kiszemelését és beosztását részletesen közli. Különbözik ez még mindig a legkényesebb pontja matematikai tanításunknak s az utasítás nem is akarja ebben megkötni a tanár kezét. Eredeti és érdekes a trigonometria anyagának methodikus feldolgozása (VI. osztály) bár ehhez még a körmérés tanát lehetne szorosán hozzáfűzni. A VII. osztályra nézve nem nyomhatjuk el azt az észrevételt, mennyivel sikeresebb lehetne tanításunk a gimnáziumban, ha a stereometria-tanítást ott is támogathatnák ábrázoló geometriai ismeretek úgy, mint itt. A VIII. osztályban az analitikus geometria alkalmazásaképpen egyes planimetriai tételek újból való bebizonyítását is szükségesnek tartja. Ez jó alkalom lehet az összefoglaló ismétlés egyes részleteinek közbeiktatására. Itt is nyomtatékosan emeli ki az összefoglaló ismétlés fontosságát.

Nem utolsó érdem: az egész részletnek világos, könnyen érthető fogalmazása.

Szabó Péter.

Amerikai vélemény a francia középiskolákról.

DE

Az Északamerikai Egyesült-Államok pedagógusai, akiket az európai kontinensen eddig főképen Németország érdekelt, újabban mindinkább a francia iskolák felé fordítják figyelmüket. Nemrég *F. E. Farrington*, a texasi egyetem pedagógia-tanára, vaskos kötetet írt a francia középiskolákról: *French secondary schools: an account*